

МІЖНАРОДНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ПРАВА, ЕКОНОМІКИ ТА КІБЕРБЕЗПЕКИ

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Ректор
професор Костянтин ГРОМОВЕНКО

« 31 » серпня 2021 р.

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
ДО ДЕРЖАВНОГО ІСПИТУ З «ТЕОРІЇ ДЕРЖАВИ І ПРАВА»

Галузь _____ 08 «Право»
(шифр і назва галузі)

Спеціальність _____ 081 «Право»
(шифр і назва спеціальності)

Ступінь вищої освіти (освітньо-кваліфікаційний рівень) _____ магістр

Розглянуто та схвалено Вченою радою
Міжнародного гуманітарного університету
Протокол № 1 від 31 серпня 2021 року

1. ВСТУП

Державний іспит з Теорії держави і права призначений для перевірки компетенцій випускників Факультету права, економіки та кібербезпеки Міжнародного гуманітарного університету, та має на меті встановлення екзаменаційною комісією їх фактичної відповідності вимогам освітньо-кваліфікаційної характеристики магістра.

При розробці Програми державного іспиту було враховано вимоги освітньо-кваліфікаційної характеристики фахівця освітнього рівня «магістр» за напрямом підготовки 081 Право, зміст затверджених робочих програм дисциплін «Теорія держави і права» та «Проблеми теорії держави і права».

Програма містить:

Методичні рекомендації;

Питання до державного іспиту з Теорії держави і права;

Критерії оцінювання знань випускників за результатами державного іспиту з Теорії держави і права;

Список рекомендованої літератури.

2. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

Державний іспит з теорії держави і права є формою державної атестації випускників вищих навчальних закладів з підготовки фахівців освітньо-кваліфікаційного рівня «магістр» зі спеціальності 081 - Право.

Навчальна дисципліна «Теорія держави і права» є необхідним компонентом загальнотеоретичної професійної підготовки юриста. Знання закономірностей виникнення і функціонування державно-правових інститутів, засвоєння понятійно-категоріального апарату юриспруденції необхідні фаховому юристу як для постійної роботи законодавством та використання юридичних процедур, так і для безперервного вдосконалення навичок та умінь практичного застосування права.

У процесі опанування теорії держави і права у фахівців юридичного профілю мають бути сформовані уявлення про особливості існування правової реальності в її різноманітних проявах (правових нормативах, правовій свідомості, правовій поведінці), має бути опанованою система правових понять і основних концепцій існування права і держави, сформовані ціннісні установки, що ґрунтуються на сучасних ідеях, цінностях і концепціях функціонування правової реальності..

Теорія держави і права належить до циклу теоретичних юридичних дисциплін, і є тісно пов'язаною з такими навчальними дисциплінами як філософія права, соціологія права, методологія юридичної науки, з дисциплінами конституційного циклу (конституційним правом України та конституційним правом зарубіжних країн), а також з неюридичними дисциплінами, зокрема, із політологією. В свою чергу теорія держави і права є основою для вивчення галузевих та міжгалузевих юридичних дисциплін. Тому міждисциплінарна компетентність випускників також є предметом уваги у процесі державного іспиту.

В результаті вивчення теорії держави і права **студент має знати:**

- юридичні концепції та теоретичні положення, які дозволяють йому без труднощів доєднатися до процесу комунікації професійного юридичного середовища;
- призначення та можливості права і держави при вирішенні соціальних і особистих питань;
- основні правові поняття, принципи, нормативи, процедури, рішення, динаміку їхнього формування та підстави використання;
- зміст розмежування сфер належного, суцього та ідеального в бутті права і держави;
- різноманіття існуючих правових систем, тенденції їх розвитку та взаємодії.

Під час державного іспиту студент має бути готовим продемонструвати наступні результати навчання з дисципліни:

- знання поняттєво-категорійного апарату юридичної науки, юридичних концепцій та теоретичних положень, необхідних для входження до професійного середовища праників;
- розуміння призначення та можливостей права і держави при вирішенні юридичних ситуацій;

Застосування знань (вміння): уміння використовувати поняттєво-категорійний апарат юридичної науки для вирішення правових проблем;

Аналіз: розмежування сфер належного, суцього та ідеального в бутті права і держави

Створення: проектування рішень правових ситуацій та алгоритмів їх здійснення;

Оцінювання: оцінка правових ситуацій та конфліктів, що виникають у суспільстві, через призму суб'єктивних прав і юридичних обов'язків для використання юридичних засобів і державного механізму в їх розв'язанні.

3. ПИТАННЯ ДО ДЕРЖАВНОГО ІСПИТУ З ТЕОРІЇ ДЕРЖАВИ І ПРАВА

1. Теорія держави і права в системі сучасної юриспруденції.
2. Предмет і функції теорії держави і права.
3. Поняття і зміст методології юриспруденції.
4. Теорії походження права.
5. Основні теорії походження держави.
6. Похідне походження держави: поняття та види.
7. Поняття, ознаки та атрибути держави.
8. Сучасна держава та її ознаки.
9. Суверенітет сучасної держави.
10. Поняття і види функцій держави.
11. Типологія держави.
12. Поняття та структура форми (устрою) держави.
13. Форма правління: поняття та види.
14. Форма державного устрою: поняття та види.
15. Державний режим: поняття, структура, різновиди.
16. Поняття та ознаки державної влади.
17. Теорія поділу влад у сучасній державі.
18. Механізм держави: поняття, структура, принципи формування та функціонування.
19. Апарат держави.
20. Політична система суспільства: структура та функції.
21. Держава в політичній системі суспільства.
22. Громадянське суспільство: поняття та ознаки, структура.
23. Принципи та механізм взаємодії громадянського суспільства та держави.
24. Поняття та ознаки демократичної держави.
25. Поняття та ознаки правової держави.
26. Поняття та ознаки соціальної держави.
27. Моделі співвідношення права і держави.
28. Праворозуміння: поняття, зміст та типи.
29. Нормативний, соціологічний і філософський підходи до права.
30. Поняття та ознаки права.
31. Поняття і класифікація принципів права.
32. Загальносоціальні та спеціальні функції права.
33. Соціальне регулювання. Поняття і види норм: природні, технічні, соціальні.
34. Нормативне та індивідуальне правове регулювання.
35. Предмет та метод правового регулювання.

36. Типи правового регулювання.
37. Поняття та ознаки норми права.
38. Структура та способи викладення правових норм.
39. Класифікація правових норм.
40. Аксиоми, презумпції та фікції у правовій сфері.
41. Джерела та форми права: поняття та співвідношення.
42. Види форм права.
43. Поняття та складові системи права. Правові спільності.
44. Галузі права та інститути права: поняття, підстави розмежування та види.
45. Матеріальне та процесуальне право.
46. Публічне і приватне право: поняття та співвідношення.
47. Законодавство: поняття та склад. Співвідношення системи законодавства та системи права.
48. Поняття та види систематизації нормативно-правових актів.
49. Поняття, ознаки та структура правового статусу.
50. Поняття та структура правової системи.
51. Критерії класифікації правових систем.
52. Правова система України на правовій карті світу.
53. Поняття і структура правосвідомості. Рівні та види правосвідомості.
54. Функції правосвідомості.
55. Поняття та види деформацій правосвідомості.
56. Правова культура: поняття та структура.
57. Правова культура суспільства та правова культура особистості.
58. Правова соціалізація.
59. Правове виховання: поняття та форми.
60. Соціальний процес формування права і нормотворчість (правотворчість).
61. Правові акти: поняття та класифікація, значення у правовому житті суспільства.
62. Дія нормативно-правових актів у часі, у просторі та за колом осіб.
63. Поняття, ознаки та види правових відносин.
64. Суб'єкти права: поняття, властивості та види.
65. Структура правовідносин.
66. Передумови правовідносин.
67. Юридичний факт та фактичний склад.
68. Поняття, ознаки та види правової поведінки.
69. Правомірна поведінка та її види. Зловживання правом.
70. Поняття та ознаки реалізації права.
71. Форми реалізації права: поняття, види, характеристика.
72. Поняття та ознаки застосування права. Основні вимоги належного застосування права.
73. Процес (стадії) правозастосовної діяльності.
74. Типове і нетипове застосування права. Прогалини та колізії у праві, шляхи їх подолання та усунення.
75. Поняття, ознаки та види актів застосування права.
76. Структура актів застосування права.
77. Поняття, ознаки та види правопорушень.
78. Юридичний склад правопорушення.
79. Соціальна відповідальність та її види. Поняття, ознаки та підстави юридичної відповідальності.
80. Види юридичної відповідальності.
81. Поняття, зміст та стадії юридичного процесу.
82. Види юридичного процесу.

83. Поняття та різновиди тлумачення права. Види тлумачення права за суб'єктами.
84. Способи (прийоми) тлумачення права. Види тлумачення права за обсягом.
85. Поняття, принципи та засоби забезпечення законності. Правозаконність.
86. Верховенство права: поняття, сутність, механізм дії.
87. Правопорядок: поняття, структура, види.
88. Співвідношення правопорядку та законності, суспільного порядку та правопорядку.
89. Поняття, структура та стадії механізму правового регулювання.
90. Правові засоби: поняття та види

4. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАТЬ СТУДЕНТІВ ЗА РЕЗУЛЬТАТАМИ ДЕРЖАВНОГО ІСПИТУ З ТЕОРІЇ ДЕРЖАВИ І ПРАВА

Білет складається з трьох питань.

ОЦІНКА “ВІДМІННО” ставиться, якщо:

Наявність самостійного мислення та вміння аналізувати матеріал.

Конкретність відповіді на питання.

Названо, проаналізовано всі поняття, категорії, що передбачені програмою курсу.

Чітке формулювання висновків та узагальнень.

Відповідь базується на самостійному мисленні, вона є змістовною і вичерпаною по питанню, що розглядається. Студент демонструє знання матеріалу курсу, проблеми, що висвічується, вміння користуватися поняттями, категоріями, систематизувати їх. У відповіді дані правильні формулювання, матеріал поданий грамотно, логічно. Із розглянутої проблеми зроблені чіткі висновки.

ОЦІНКА “ДОБРЕ” ставиться, якщо:

Вміння частково самостійно аналізувати матеріал.

Рівень конкретності відповіді на питання (має упущення, залучено матеріал поза питанням, що розглядається).

Рівень залучення до відповіді понять та категорій, що передбачені програмою курсу.

Рівень чіткості формулювання висновків та узагальнень.

Відповідь свідчить про знання матеріалу курсу, змісту понять та категорій. Формулювання правильні, матеріал засвоєний в обсязі програми курсу. У відповіді можливі деякі упущення, несуттєві пробіли в освоєнні деяких питань.

ОЦІНКА “ЗАДОВІЛЬНО” ставиться, якщо:

Присутні елементи самостійного аналізу матеріалу.

Рівень конкретності, що свідчить про ознайомлення з основним матеріалом курсу.

Рівень залучення до відповіді понять та категорій, що передбачені програмою курсу.

Рівень чіткості формулювання висновків та узагальнень.

Відповідь свідчить про засвоєння основної частини програмного матеріалу, але має неповне розкриття питання, допущена непослідовність, неточні формулювання. Студент виявляє труднощі в самостійному аналізі. Висновки мають поверховий характер.

ОЦІНКА “НЕЗАДОВІЛЬНО” ставиться, якщо:

Практично відсутні елементи самостійного аналізу матеріалу.

Відповідь свідчить, що більша частина матеріалу не засвоєна.

Низький рівень залучення до відповіді понять та категорій, що передбачені програмою курсу, відповідь має безсистемний характер.

Формулювання не мають чіткості, висновки носять фрагментарний характер, чи відсутні взагалі.

Відповідь свідчить, що студент не засвоїв більшу частину програмного матеріалу, не виявив знання понять та категорій. Відповідь має безсистемний та помилковий характер. Студент не може зв'язати розглянутий теоретичний матеріал з сучасністю.

Перерахунок оцінок зі 100-бальної системи на 4-бальну та на ECTS здійснюється за наступною схемою:

Оцінка за шкалою ECTS	Загальний бал з державного іспиту	Оцінка за 4-бальною системою
A	90 - 100	5 (відмінно)
B	80 - 89	4 (добре)
C	70 - 79	4 (добре)
D	60 - 69	3 (задовільно)
E	50 - 59	3 (задовільно)
FX, F	0 - 49	2 (незадовільно)

5. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Основна:

1. Актуальні грані загальнотеоретичної юриспруденції: монографія. За ред. Ю. М. Оборотова. Одеса: Фенікс, 2012. 492 с.
2. Актуальні проблеми теорії держави та права. Частина I. Навчальний посібник / С.М. Тимченко, С.К. Бостан, С.М. Легуша, Н.М. Пархоменко, Т.О. Пікуля, Н.В. Пронюк. К.: КНТ, 2007. 288 с.
3. Актуальні проблеми теорії держави та права: [навчальний посібник]. За заг. ред. Є.О. Гіди. К.:ФОП О.С. Ліпкан, 2010. 260с.
4. Загальна теорія держави і права: підручник для студентів юридичних вищих навчальних закладів. За ред. М. В. Цвіка, О. В. Петришина. Харків: Право 2009. 584 с.
5. Креативність загальнотеоретичної юриспруденції : монографія. / Ю. М. Оборотов, В. В. Завальнюк, В. В. Дудченко та ін.; за ред. Ю. М. Оборотова. Одеса : Фенікс, 2015. 488 с.
6. Крестовська Н. М., Матвєєва Л. Г. Теорія держави і права. Підручник. Практикум. Тести: підручник. 2-ге вид., випр. і допов. Київ: Юрінком Інтер, 2019. 584 с.
7. Общетеоретическая юриспруденция: учебный курс: учебник. Под. ред. Ю. Н. Оборотова. О.: Феникс, 2011. 434 с.
8. Правова доктрина України: у 5 т. Т. 1 : Загальнотеоретична та історична юриспруденція: за заг.ред. О. В. Петришина. Х. : Право, 2013. 976 с.
9. Проблемы общей теории права и государства: Учебник для вузов / Под общ. ред. В. С. Нерсисянца. М. Норма, 2004. 832 с.
10. Скакун О. Ф. Теорія права і держави: підручник . 2-ге видання. К. : Алерта; ЦУЛ, 2011. 520 с.
11. Сухонос В.В. Теорія держави і права : навч. посібник. Суми : ВТД «Університетська книга», 2005. 536 с.
12. Теорія держави і права : навчально-методичний посібник для підготовки до державного іспиту з навчальної дисципліни «Теорія держави і права» / Крестовська Н.М., Матвєєва Л.Г., Громовенко К.В., Арабаджи Н.Б., Тицька Я.О. К.: ТОВ НВП «Інтерсервіс», 2018. 91с.
13. Теорія держави і права: Академічний курс: підручник За ред. О. В. Зайчука, Н. М. Онищенко. К. : Юрінком Інтер, 2006. 688 с.

Додаткова:

14. Алексеев С. С. Право: азбука – теория – философия: опыт комплексного исследования. М. : Статут, 1999. 712 с.
15. Бержель Ж.-Л. Общая теория права: пер. с франц. Г.В. Чуршукова. Под общ. ред. В.И. Даниленко. М. : Nota bene, 2000. 576 с.
16. Бехруз Х. Введение в сравнительное правоведение: [учебное пособие]. О. : Юрид. л-ра.

17. Введение в украинское право / под общ. ред. С. В. Кивалова, Ю. Н. Оборотова. 2-е изд., перераб. и доп. О. : Юрид. л-ра, 2009. 768 с.
18. Верховенство права як принцип правової системи: проблеми теорії. Книга перша. / Відповідальний редактор Н.М. Оніщенко. К.: Видавництво «Юридична думка», 2009. 344 с.
19. Давид Р., Жоффе-Спинози К. Основные правовые системы. пер. В.А.Туманова. М. : Межд.отн., 1998. 400 с.
20. Гришук В. К. Філософсько-правове розуміння відповідальності людини: монографія. 2-ге вид. переробл. і доп. Хмельницький : Хмельницький університет управління та права, 2013. 768 с.
21. Гусарев С.Д., Олійник А.Ю., Слосаренко О.Л. Теорія права і держави: Навчальний посібник. К.: Всеукраїнська асоціація видавців "Правова єдність", 2008. 270 с.
22. Гусарев С. Д. Юридична діяльність: методологічні та теоретичні аспекти : монографія. К. : Знання, 2005. 376 с.
23. Дзейко Ж. О. Законодавча техніка в Україні: історико-теоретичне дослідження : монографія. К. : Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2007. 360 с.
24. Дія права: інтегративний аспект. Монографія / Відп. редактор Н.М. Оніщенко, К.: Видавництво «Юридична думка», 2010. 360 с.
25. Дудченко В.В. Традиція правового розвитку: плюралізм правових вчень: Монографія. О. : Юрид. л-ра, 2006. 304 с.
26. Каложний Р. А. Правові стимули в механізмі правового стимулювання : монографія. К. : «МП Леся», 2013. 204 с.
27. Кельман М. С. Загальна теорія держави і права: підручник / М. С. Кельман, О. Г. Мурашин. К. : Кондор, 2006. 477 с.
28. Ковальський В. С. Правотворчість: теоретичні та логічні засади / В. С. Ковальський, І. П. Козінцев. К. : Юрінком Інтер, 2005. 192 с.
29. Ковальський В.С. Охоронна функція права : монографія. К. : Юрінком Інтер, 2010. 338 с.
30. Колодій А. М. Принципи права: генеза, поняття, класифікація та реалізація. // Альманах права. 2012. Вип. 3. С. 42-46.
31. Крижанівський А. Ф. Правовий порядок в Україні: поняття, витоки, концептуальні засади, інфраструктура: монографія. О. : Фенікс, 2009. 504 с.
32. Лисенков С. Л. Загальна теорія держави і права : навч. посібник. К.: Юрисконсульт: КНТ, 2006. 355 с.
33. Луць Л. А. Європейські міждержавні правові системи та проблеми інтеграції з ними правової системи України (теоретичні аспекти): монографія. К. : ІДП НАН України, 2004. 304 с.
34. Луць Л. А. Загальна теорія держави та права : навчально-методичний посібник (за кредитно-модульною системою). К. : Атіка, 2007. 412 с.
35. Малишев Б. В. Судова практика: поняття, ознаки, структура. // Часопис Київського університету права. 2005. № 2. С. 22-27.
36. Манько Д. Г. Юридичні технології та алгоритми формалізації права у вимірі юридичної діяльності : монографія. Одеса : Фенікс, 2019. 280 с.
37. Настасяк І. Ю. Тлумачення правових норм : навчальний посібник. Львів : Льв. ДУВС, 2009. 336 с.
38. Марчук В. М. Нариси з теорії права : навч.посіб. / В. М. Марчук, Л. В. Ніколаєва. К. : Істина, 2004. 304 с.
39. Оборотов Ю.Н. Теория государства и права (прагматический курс): Экзаменационный справочник. О. : Юрид.лит., 2004. 112 с.

40. Оборотов І. Г. Темпоральні грані права : монографія. Миколаїв : ТОВ «Фірма «Ліон», 2009. 230 с.
41. Оніщенко Н.М. Правова система і держава в Україні: Монографія. К.: Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, 2002. 132 с.
42. Пархоменко Н. М. Джерела права: проблеми теорії та методології : монографія. К. : Юрид. думка, 2008. 336 с.
43. Погребняк С. П. Основоположні принципи права (змістовна характеристика): монографія. Х. : Право, 2008. – 240 с.
44. Правові системи сучасності. Глобалізація. Демократизм. Розвиток / В.С. Журавський, О.В. Зайчук, О.Л. Копиленко, Н.М.Оніщенко; За заг. ред. В.С. Журавського / Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАН України. К.: Юрінком Інтер, 2003. 296 с.
45. Рабінович П. Верховенство права: сучасні вітчизняні підходи до інтерпретації / П. Рабінович, О. Луців // Вісник Академії правових наук України. 2012. № 2 (69). С. 3-16.
46. Риндюк В. І. Проблеми законодавчої техніки в Україні: теорія та практика : монографія ; [відп. ред. О. І. Ющик] ; Нац. акад. наук України, Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького. К. : Юридична думка, 2012. 272 с.
47. Сурілов О.В. Теорія держави і права: Учбовий посібник. Одеса: Астропринт, 1998. 222 с.
48. Сучасна правова енциклопедія / О. В. Зайчук, О. Л. Копиленко, В. С. Ковальський [та ін.]; за заг. ред. О. В. Зайчука; Ін-т законодавства Верховної Ради України. 2-ге вид., перероб. і допов. К. : Юрінком Інтер, 2013. 408 с.
49. Тимуш І. С. Інтегральний погляд на право. К. : Атіка, 2009. 294 с.
50. Чиркин В. Е. Сравнительное государственное управление : учебное пособие . М. : НОРМА, ИНФРА-М, 2011. 448 с.
51. Чувакова А. М. Юридические факты, фактические составы и их дефекты : монография ; под ред. Ю. Н. Оборотова. О. : Фенікс, 2009. 109 с.
52. Шевчук С. Судова правотворчість: світовий досвід і перспективи в Україні : монографія. К. : Реферат, 2007. 640 с.
53. Шульга А. М. Загальнотеоретичні аспекти правомірної поведінки особи : монографія. Х. : Майдан, 2013. 412 с.
54. Юридична енциклопедія. В 6 т. К. : Вид-во «Укр. енциклопедія» ім. М. П. Бажана, 1998-2004.

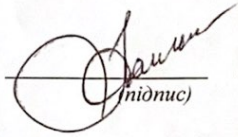
Інтернет-ресурси

http://portal.rada.gov.ua	Офіційний веб-сайт Верховної Ради України
http://www.kmu.gov.ua	Урядовий портал України
http://partnerstvo.com.ua/	Закони України
http://www.uapravo.net/	Законодавство України
http://pravoznavec.com.ua	Правознавець: Електронна бібліотека юридичної літератури
http://www.urist.in.ua/	Український юридичний форум
http://yurist-online.com/uslugi/yuristam/knigi/	Підручники по юридичним дисциплінам України

Методичні вказівки до державного іспиту з Теорії держави і права для студентів спеціальності 081-Право Факультету права, економіки та кібербезпеки Міжнародного гуманітарного університету

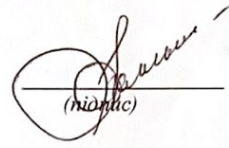
Розробник:
д.ю.н., завідувач кафедри
державно-правових дисциплін

Денис МАНЬКО
(прізвище та ініціали)

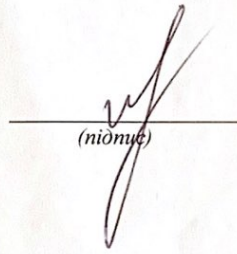
Методичні вказівки затверджені на засіданні кафедри державно-правових дисциплін
Протокол № 1 від «20» серпня 2021 року

Завідувач кафедри
державно-правових дисциплін
д.ю.н., доцент
«20» серпня 2021 р.

Денис МАНЬКО
(прізвище та ініціали)

«ПОГОДЖЕНО»
Декан ФПЕК, к.ю.н., доцент
«30» серпня 2021 р.

Яна ТИЦЬКА
(прізвище та ініціали)